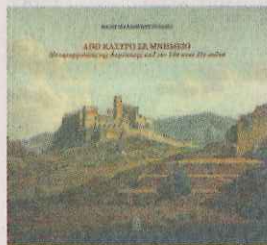

Μελετήματα για όλους και κάποια μυθιστορήματα

Κριτική - παρουσιάσεις: Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου

Μία ακόμη εβδομάδα πέρασε και φαίνεται ότι τελικά ο χειμώνας απεφάσισε να έλθει! Τό κακό είναι ότι είναι και πάλιν με δύσκολα καιρικά φαινόμενα και, κυρίως, θυελλώδεις ανέμους, που κοντεύουν να μᾶς σηκώσουν μαζί με τὰ σπίτια μας! Δέν είναι καιρός για βόλτες με βροχή και άνεμο. Καθίστε μέσα, λοιπόν, και απολαύστε τήν θαλπωρή του σπιτιού σας με ένα ωραίο βιβλίο!

■ *Φανή Μαλλούχου-Tufano, Από κάστρο σε μνημείο. Μεταμορφώσεις της Ακρόπολης από τον 19ο στον 21ο αιώνα (έκδ. Ένωση Φίλων Ακροπόλεως, σελ. 120, διατίθεται στο Πωλητήριο του Μουσείου Ακροπόλεως). Η κ. Μαλλούχου είναι Ομότιμη Καθηγήτρια τής Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πολυτεχνείου Κρήτης, από τό 2016 Αναπληρωτής Πρόεδρος τής Επιτροπής Συντηρήσεως Μνημείων Ακροπόλεως και Αναπλ. Μέλος του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, πρώην Πρόεδρος και νυν Α΄ Αντιπρόεδρος τής Ιστορικής*

και Έθνολογικής Έταιρείας τής Ελλάδος. Κατέλαβε πολλές σημαντικές θέσεις σε ευρωπαϊκούς και ελληνικούς φορείς Αρχαιολογίας και συντηρή-

σεως μνημείων, ενώ είναι και πολυγραφωτάτη συγγραφέας στον επιστημονικό τομέα της. Τό νέο βιβλίο της απευθύνεται στο ευρύτερο κοινό που ενδιαφέρεται για τήν ιστορία των Αθηνών και του Ίερού Βράχου. Τό κείμενο παρουσιάζει με πολύ εύληπτο και γλαφυρό τρόπο όχι απλώς τὰ σημερινά έργα στην Ακρόπολη, που τείνουν σε αναστήλωση όσον τό δυνατόν περισσότερων τμημάτων από εκείνα που σώθηκαν ως ερείπια, αλλά και τήν όλη ιστορία τής σημασιοδοτήσεως των αρχαίων μνημείων ως τεκμηρίων του ιστορικού και καλλιτεχνικού παρελθόντος, που έπρεπε να παύσουν να

είναι απλώς χρήσιμα νταμάρια ή, όπως στην περίπτωση αρκετών ακροπόλεων στο νεαρό Έλληνικό Κράτος, φρούρια που ύπηγοντο στο Ύπουργείο Στρατιωτικών. Η Ακρόπολις των Αθηνών είναι τό πρώτο αρχαίο μνημείο που παρεδόθη στην αρχαιολογική έρευνα ήδη τό 1834. Στο βιβλίο, όμως, παρουσιάζεται και τό όλο κλίμα τής αρχαιολογικής έρευνας που διεμορφώθη στην Εύρώπη στά τέλη του 18ου αιώνας και, ταυτοχρόνως, διεμόρφωσε τό κύμα τής λεηλασίας των αρχαίων μνημείων στην Τουρκοκρατούμενη Ελλάδα. Περιγράφεται ή λεηλασία του Λόρδου Έλγιν στην Ακρόπολη με κύριο στόχο τόν Παρθενώνα και τό Έρέχθειο, αλλά και οι διαδοχικές προσπάθειες αναστηλώσεως και αναδείξεως των μνημείων του Βράχου. Αδρομερώς μπορούν να διαιρεθοῦν στίς έξις περιόδους: του Κυριάκου Πιττάκη (1834-1862), που ανέλαβε τήν αναστήλωση του Ναού τής Απτέρου Νίκης καθώς και τής προστασεως των Καρυατίδων, του Παναγιώτη Εύστρατιάδη (1863-1890), κατά τήν όποία κτίσθηκε τό πρώτο Μουσείο Ακροπόλεως σε σχέδια Παναγιώτη Κάλκου, αλλά και καταδαφίσθηκε ό Φράγκικος Πύργος των Προπυλαίων, κάτι που σήμερα δέν θά έγινε ποτέ. Ακολούθησαν οι πρώτες μεγάλες ανασκαφές του Παναγιώτου Καββαδία (1885-1890). Ο 20ός αιώνας ξεκίνησε με τό αναστηλωτικό πρόγραμμα υπό τόν Νικόλαο Μπαλάνο (1898-1939). Η περίοδος μετά τόν Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι τό 1975 ήταν έποχή έρευνών και αξιοποιήσεως των παλαιότερων διαπιστώσεων, κυρίως τής μελέτης των περιόδων πριν από τήν οικόδομηση των σημερινών μνημείων κατά τήν έποχή του Περικλέους. Τό νέο αναστηλωτικό έργο, από τό 1975 και έξις μέχρι σήμερα, καταλαμβάνει τό μεγαλύτερο μέρος του βιβλίου και εξηγεί προσεκτικά τί ακριβώς συντελείται για τήν διάσωση και διαφύλαξη κατά τόν καλύτερο τρόπο των μνημείων τής Ακροπόλεως. Ίδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνη για τό πλουσιώτατο φωτογραφικό υλικό που κοσμεί τό βιβλίο και αποτελεί άνα-

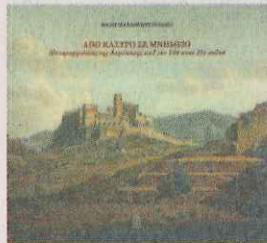
πόσπαστο τεκμήριο των κειμένων. Οι φωτογραφίες, και μάλιστα εκείνες του 19ου αιώνας, είναι σπάνιες και δυσεύρετες, και δείχνουν φάσεις του μνημείου που σήμερα έχουμε λησμονήσει. Είναι ένα θαυμάσιο βιβλίο για κάθε σπίτι Αθηναίου και κάθε Έλληνας.

Μελετήματα για όλους και κάποια μυθιστορήματα

Κριτική - παρουσιάσεις: Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου

Μία ακόμη εβδομάδα πέρασε και φαίνεται ότι τελικά ο χειμώνας απεφάσισε να έλθει! Τό κακό είναι ότι είναι και πάλιν με δύσκολα καιρικά φαινόμενα και, κυρίως, θυελλώδεις ανέμους, που κοντεύουν να μᾶς σηκώσουν μαζί με τὰ σπίτια μας! Δέν είναι καιρός για βόλτες με βροχή και άνεμο. Καθίστε μέσα, λοιπόν, και απολαύστε τήν θαλπωρή του σπιτιού σας με ένα ωραίο βιβλίο!

■ *Φανή Μαλλούχου-Tufano, Από κάστρο σε μνημείο. Μεταμορφώσεις της Ακρόπολης από τον 19ο στον 21ο αιώνα (έκδ. Ένωση Φίλων Ακροπόλεως, σελ. 120, διατίθεται στο Πωλητήριο του Μουσείου Ακροπόλεως). Η κ. Μαλλούχου είναι Ομότιμη Καθηγήτρια τής Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πολυτεχνείου Κρήτης, από τό 2016 Αναπληρωτής Πρόεδρος τής Επιτροπής Συντηρήσεως Μνημείων Ακροπόλεως και Αναπλ. Μέλος του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, πρώην Πρόεδρος και νυν Α΄ Αντιπρόεδρος τής Ιστορικής*

και Έθνολογικής Έταιρείας τής Ελλάδος. Κατέλαβε πολλές σημαντικές θέσεις σε ευρωπαϊκούς και ελληνικούς φορείς Αρχαιολογίας και συντηρή-

σεως μνημείων, ενώ είναι και πολυγραφωτάτη συγγραφέας στον επιστημονικό τομέα της. Τό νέο βιβλίο της απευθύνεται στο ευρύτερο κοινό που ενδιαφέρεται για τήν ιστορία των Αθηνών και του Ίερού Βράχου. Τό κείμενο παρουσιάζει με πολύ εύληπτο και γλαφυρό τρόπο όχι απλώς τὰ σημερινά έργα στην Ακρόπολη, που τείνουν σε αναστήλωση όσον τό δυνατόν περισσότερων τμημάτων από εκείνα που σώθηκαν ως ερείπια, αλλά και τήν όλη ιστορία τής σημασιοδοτήσεως των αρχαίων μνημείων ως τεκμηρίων του ιστορικού και καλλιτεχνικού παρελθόντος, που έπρεπε να παύσουν να

είναι απλώς χρήσιμα νταμάρια ή, όπως στην περίπτωση αρκετών ακροπόλεων στο νεαρό Έλληνικό Κράτος, φρούρια που ύπηγοντο στο Ύπουργείο Στρατιωτικών. Η Ακρόπολις των Αθηνών είναι τό πρώτο αρχαίο μνημείο που παρεδόθη στην αρχαιολογική έρευνα ήδη τό 1834. Στο βιβλίο, όμως, παρουσιάζεται και τό όλο κλίμα τής αρχαιολατρίας που διεμορφώθη στην Εύρώπη στά τέλη του 18ου αιώνας και, ταυτοχρόνως, διεμόρφωσε τό κύμα τής λεηλασίας των αρχαίων μνημείων στην Τουρκοκρατούμενη Ελλάδα. Περιγράφεται ή λεηλασία του Λόρδου Έλγιν στην Ακρόπολη με κύριο στόχο τόν Παρθενώνα και τό Έρέχθειο, αλλά και οι διαδοχικές προσπάθειες αναστηλώσεως και αναδείξεως των μνημείων του Βράχου. Αδρομερώς μπορούν να διαιρεθοῦν στίς έξις περιόδους: του Κυριάκου Πιττάκη (1834-1862), που ανέλαβε τήν αναστήλωση του Ναού τής Άπτερου Νίκης καθώς και τής προστασεως των Καρυατίδων, του Παναγιώτη Εύστρατιάδη (1863-1890), κατά τήν όποία κτίσθηκε τό πρώτο Μουσείο Ακροπόλεως σε σχέδια Παναγιώτη Κάλκου, αλλά και καταδαφίσθηκε ό Φράγκικος Πύργος των Προπυλαίων, κάτι που σήμερα δέν θά εγίνετο ποτέ. Ακολούθησαν οι πρώτες μεγάλες ανασκαφές του Παναγιώτου Καββαδία (1885-1890). Ο 20ός αιώνας ξεκίνησε με τό αναστηλωτικό πρόγραμμα υπό τόν Νικόλαο Μπαλάνο (1898-1939). Η περίοδος μετά τόν Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι τό 1975 ήταν έποχή έρευνών και αξιοποιήσεως των παλαιότερων διαπιστώσεων, κυρίως τής μελέτης των περιόδων πριν από τήν οικόδομηση των σημερινών μνημείων κατά τήν έποχή του Περικλέους. Τό νέο αναστηλωτικό έργο, από τό 1975 και έξις μέχρι σήμερα, καταλαμβάνει τό μεγαλύτερο μέρος του βιβλίου και εξηγεί προσεκτικά τί ακριβώς συντελείται για τήν διάσωση και διαφύλαξη κατά τόν καλύτερο τρόπο των μνημείων τής Ακροπόλεως. Ίδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνη για τό πλουσιώτατο φωτογραφικό υλικό που κοσμεί τό βιβλίο και αποτελεί άνα-

πόσπαστο τεκμήριο των κειμένων. Οι φωτογραφίες, και μάλιστα εκείνες του 19ου αιώνας, είναι σπάνιες και δυσεύρετες, και δείχνουν φάσεις του μνημείου που σήμερα έχουμε λησμονήσει. Είναι ένα θαυμάσιο βιβλίο για κάθε σπίτι Αθηναίου και κάθε Έλληνας.